

Mot ekologisk katastrof

110520

Den 22 maj är den internationella dagen för biologisk mångfald – ett gott skäl att uppmärksamma naturen, men också en påminnelse om att vi inte är den enda livsformen på jorden. Vi kanske tycker att vår egen art är intelligent, men tittar man på vårt kollektiva beteende (åtminstone i förhållande till naturen) ser man inga större tecken på det. Faktum är att vi riskerar att förstöra vår dyrbara planet för framtida generationer, eller åtminstone vältra över en tung ekologisk och ekonomisk börda i form av de problem vi själva inte kunnat lösa.

Den biologiska mångfalden påverkas också av klimatförändringarna på sätt som inte alla känner till. Det verkar visserligen som om människor äntligen blivit medvetna om det hot som klimatförändringarna innebär, men man har ännu inte riktigt förstått de faror som är förknippade med förlusten av biologisk mångfald. Ett skäl till detta är att beslutsfattare och företag inte helt och fullt tagit till sig de ekonomiska argumenten för att skydda den biologiska mångfalden.

En annan anledning är att de flesta av oss tror att minskad biologisk mångfald handlar om utrotning av ett fåtal välkända hotade arter, som tiger och gorilla. Det är visserligen en del av problemet, men en ganska liten del. Minskad biologisk mångfald innebär att vi förlorar en del av den otroliga mångfald av livsformer som vi delar vår planet med, och detta får också konsekvenser för vår egen art. Skälet är att biologisk mångfald inte bara omfattar växter och djur utan även de ekosystem som tillgodoser många av människans grundläggande behov, som mat, vatten, råvaror, bördiga jordar, läkemedel, skydd mot extrema väderhändelser och mycket annat. Biologisk mångfald är en viktig grund för vårt välbefinnande och ekonomiska välstånd. Trots detta har vår intelligenta art under de senaste decennierna gjort sitt bästa för att exploatera, slösa bort, utarma och förstöra denna värdefulla resurs. Att säga att vi tagit den för given vore en grov underdrift.

Denna okänsliga nonchalans är direkt kopplad till ekonomisk tillväxt. Under 1900-talet fyrdubblades jordens befolkning samtidigt som produktionen fyrtiodubblades. Användningen av fossila bränslen ökade 16 gånger, fiskfångsterna 35 gånger och vattenförbrukningen nio gånger.

Samtidigt – och det är ingen tillfällighet – har vi upplevt en alarmerande global nedgång när det gäller arter och naturliga livsmiljöer. Minskningen är bortåt 1 000 gånger större än vad den skulle ha varit utan människans påverkan. Bara i EU är nästan var fjärde djurart utrotningshotad och 88 procent av fiskbestånden överexploaterade. De flesta av våra ekosystem har försämrats, vilket leder till att de inte längre kan tillhandahålla grundläggande och viktiga (men ännu inte helt kända) tjänster som pollinering av grödor, ren luft, rent vatten samt skydd mot översvämningar och erosion. 2050 kommer jordens befolkning att vara ungefär nio miljarder. Man behöver inte vara något geni för att inse att vi befinner oss på ett starkt sluttande plan mot ekologisk katastrof.

Att skydda naturen handlar både om moral och om etik. Vi måste självklart bevara planetens fantastiska natur för dess egenvärde och för framtida generationers skull, men om det argumentet inte biter på en del människor så borde ekonomiska argument göra det. Det ligger i vårt eget intresse att bevara och återställa den naturliga miljön, annars sågar vi av den gren vi själva sitter på. Och om vi inte i nuläget gör de smarta investeringar som krävs för att skydda biologisk mångfald och friska ekosystem så blir den framtida notan ännu större när vi ska försöka återställa det som förlorats.

Resonemanget bygger inte på någon naiv naturromantik utan på solida ekonomiska argument. I en uppmärksamstudie som gjorts av ekosystemens och den biologiska mångfaldens ekonomi uppskattas att affärsmöjligheterna vid investeringar i naturen kan vara värda 2–6 biljoner dollar fram till 2050. Där rekommenderas också att man räknar in det faktiska ekonomiska värdet av biologisk mångfald i samband med beslutsfattande och att detta värde återspeglas i nationalräkenskaperna. Studien innehåller också en del häpnadsväckande siffror. Några exempel: Det totala ekonomiska värdet av insektspollinering uppskattas till 153 miljarder dollar per år, vilket motsvarar nästan tio procent av världens jordbruksproduktion av livsmedel. Minskade fiskfångster till följd av överexploatering beräknas kosta 50 miljarder dollar varje år. Staden New York har sparat 6,5 miljarder dollar på investeringar för att bevara naturliga vattenreningstjänster i ett avrinningsområde i Catskillbergen i stället för att satsa på en filtreringsanläggning.

Vad kan vi göra åt problemen? Världens miljöministrar enades förra året i Nagoya om en global strategi för att hindra förlusten av biologisk mångfald. Detta var i sig en stor framgång, men nu ligger utmaningen i att faktiskt uppfylla målen. Det är en utmaning som måste antas på många olika plan. Den måste finnas på agendan inte bara för miljöministrarna utan också för de ministrar som ansvarar för till exempel jordbruk, fiske, industri, transport, forskning och handel. Att stoppa förlusten av biologisk mångfald måste vara en fråga som diskuteras i både parlament, styrelserum och vardagsrum. Jag ska försöka göra mitt inom EU för att få saker att hända på den politiska nivån. Jag hoppas att många andra följer med.

Det finns en känd cree-indiansk profetia som lyder: först när det sista trädet huggits ned, den sista floden förgiftats och den sista fisken fångats kommer ni att upptäcka att pengar inte går att äta.

Jag skulle inte vilja tillhöra den generation som upptäcker att cree-indianernas profetia går i uppfyllelse.

Janez Potoènik

är EU-kommissionär med ansvar för miljöfrågor